

DADES BIOGRÀFIQUES DELS BERTRAN DE GELIDA

BERENGUER BERTRAN (? † 1375)

Berenguer Bertran, ciutadà de Barcelona, banquer i XXIè. Senyor de Gelida (1367-1375). Concedí diversos préstecs al rei Pere III i crèdits a la Generalitat de Catalunya durant la guerra contra Castella. Avançà diverses vegades tributs al rei.

El 22-5-1367 comprà la baronia de Gelida pel preu de dotze mil florins d'or junt amb la quadra de Masó (és l'antiga comanda de la Joncosa dels templers que estava dins el terme de la baronia de Gelida) al vescomte de Narbona, Eimeric VI, marit de Beatriu d'Arborea. Poc després de la compra deixà la banca. Decidí de refer el castell de Gelida per tal de condicionar-lo perquè estava en un estat ruïnós i no servia com a força ni com a refugi en cas de guerra. Aquestes exigències del nou senyor inicià un llarg plet (1367-1368) que se celebrà en la plaça del Pedró entre els habitants de Gelida contra Berenguer Bertran i finalment s'arribà a una concòrdia. El jutge Marc Llaurador, de Vilafranca del Penedès, sentencià els deures i obligacions d'ambdues parts i el castell es començà a refer: nous murs, portada d'aigua, estucar les valls, fer noves edificacions... Podem dir que els Bertran iniciaren una nova etapa en la utilització del castell que culminà amb l'estada del rei Pere IV durant quasi tot el gener de 1465.

L'any 1369 es féu un fogatge a Catalunya i en la baronia de Gelida es compten 105 focs (uns 470 habitants).

L'any 1374 comprà la castlania de la baronia de Gelida als subfeudataris Bernat de Castellví, Constança de Castellví, filla, i al seu marit Francesc de Montbuí, cavaller. Aquest fet afavorí, probablement, un nou canvi en la vida feudal que ja havien iniciat els darrers Cervelló. L'administració local començà a canviar a Gelida en acabar-se el sistema de subfeus per a la recaptació de les rendes senyoriales que, a poc a poc, l'administració local passà a mans dels homes de Gelida.

Es casà amb Sibil·la *Otilionis*, de Falset. Testà el 12-6-1375¹, a Barcelona, on disposà que si moria dins el terme del castell de Gelida hi fos enterrat. Féu una deixa de 15 lliures a l'església de St. Pere del Castell i va fer hereu universal al seu fill Francesc Bertran, cavaller (1371). Morí pocs dies després. Les seves restes junt amb les del seu fill Nicolau foren posades, anys després, en el sarcòfag gòtic blasonat amb les armes dels Bertran de Gelida, que encara es conserva dins l'església².

El seu fill confirmà els privilegis als habitants de la baronia concedits pels seus antecessors el dia 29-6-1375 com a nou senyor del terme del castell de Gelida.

El llinatge dels Bertran continua avui dia amb el marquès de

---

¹ AMHCB, Notes de Mn. Mas, vol. XII, p. 146 i ACCB Test. *Pia Elimosina*, fol. 73v núm. 193

² Text del sarcòfag: *ASI JAU LOS MOLT HONRATS AN B(ERE)NG(UER) BERTRA(N) E AN CHOLAU BERTRA(N) FILL SEU, LES ANIMES DELS QUALS SIA(N) A(N) GLO(RIA).*

Cerdanyola, així com també la Sra. Mercè de Fortuny i Folchi, de Torreramona (Subirats), ambdós difunts el 2006 i el 2011 respectivament.

FRANCESC BERTRAN (? † d1417)

Francesc Bertran, fill de Berenguer i de Sibilla, XXIIè. senyor de Gelida (1375-v 1417). El rei Pere III li concedí el privilegi de cavaller l'any 1371. Fou algutzir de Joan I i falconer major seu i de Martí l'Humà. Féu diversos préstecs a aquests reis i a Pere III, el qual li empenyorà la lleuda i altres rendes de Puigcerdà i les rendes de Querol per 9.000 lliures (G.E.C. vol. III p. 495). A la mort del seu pare, juny de 1375, confirmà els privilegis als habitants de Gelida (29-6-1375) com a nou senyor de Gelida (APG, perg. núm. 36).

L'any 1378 com a senyor de Gelida declara que posseeix 95 focs (Col. docs. in. ACA, vol. XII, p. 28).

Durant el decenni dels noranta del segle XIV Francesc Bertran cedeix en emfiteusi diversos masos de Gelida de la zona que havia estat dels templers (actualment: can Ginebreda, can Rossell de la Muntanya, can Llopard de Dalt i de Baix, can Martí de Dalt o de la Torrevella, can Duran...) segons s'especifica en un capbreu de l'any 1513 (ACA, N-IG-1002). Els successors de Francesc Bertran, l'Antoni, fill i hereu seu, igualment féu més concessions emfitèutiques vers els anys quaranta del segle XV i el seu rebesnét Francesc Bertran i de Malla (? † 1526) va ordenar capbreu de la baronia de Gelida l'any 1513 i féu nombrosos nous establiments emfitèutics als masers de Gelida.

LES ARMES DELS BERTRAN DE GELIDA

Armes dels Bertran, de Gelida: De gules, un geminat en banda d'or.

Il·lustracions:

1ra del sarcòfag de Berenguer Bertran, al castell de Gelida (s. XIV-XV).

2na d'una finestra al castell de Gelida, s. XV.

3ra de l'Her. Cat., de Martí de Riquer, vol. II, pàg. 398. Procedeix del manuscrit de Tolosa d'Esteve Tamburini, 1r quart del segle XVI, el text: *Bertrams de Gilida*, amb l's ratllada .

4ta de l'Avui, 1989, pàg. 47, il. 180. Orígens i escuts de cognoms catalans, A. de Fluvià.

5na de l'Her. Cat. de Martí de Riquer, vol. II, pàg. 451. il. 104. Aquest escut, d'atzur, una banda de gules rivetada d'or, de la capella de St. Lluís i St. Francesc del claustre de la Catedral de Barcelona és dels Ardèvol que hom ha confós amb l'escut dels Bertran.

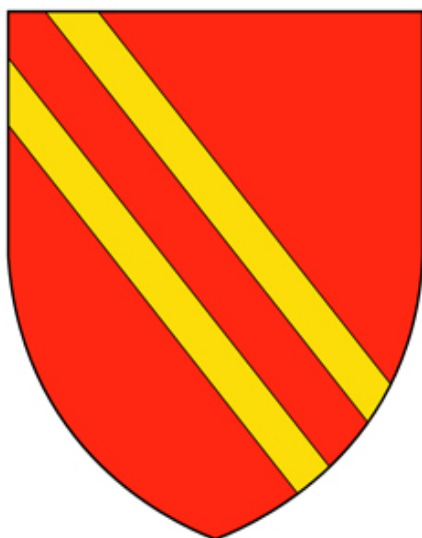
II. 1

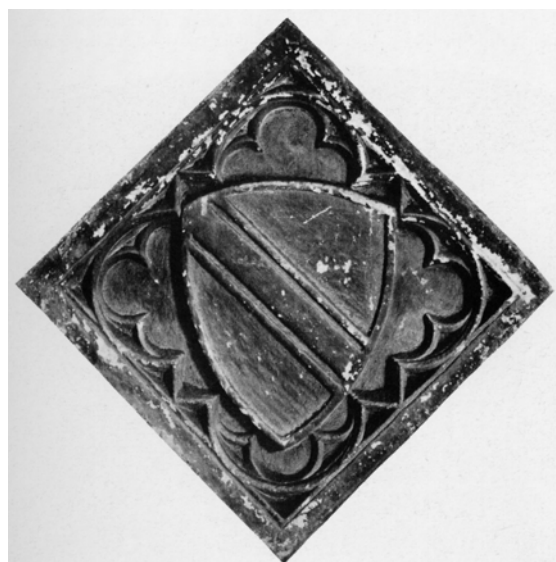
II. 2

II. 3

II. 4

II. 5

ARBRE DELS SENYORS DE GELIDA. ELS BERTRAN

BERENGUER BERTRAN + 1375

Ciudadà i banquer barceloní

= Sibil·la *Otilionis*, de Falset

Dades familiars: En el testament de Berenguer Bertran fan de marmessors un Antoni Bertran, de Tarragona (no diu el parentiu), Arnau Bertran, germà, Francesc Bertran, fill i hereu, i Sibil·la, muller. Algunes deixes: Caterina mare de Lleonart Bertran fill natural de Nicolau, fill del testador, 25 lliures, (AMHCB, Notes de Mn. Mas, vol. XII, p. 146 i ACCB Test. *Pia Elimosina*, fol. 73v núm. 193)

fill:

FRANCESC BERTRAN, cavaller 1371, + d 1417

= 1) ?

= 2) Caterina ¿Miquel?

Dades familiars. Fills coneguts: Antoni, Elionor, Nicolau, Francesc, Pere?, Caterina que estava casada amb Jaume Colom, Constança casada amb un Cardona. Informació segons el testament d'Elionor Bertran, filla de Francesc i de Caterina, 12-12-1400, (AHPNB, not. Arnau Piquer, de Barcelona, Test. 1388-1402, f. 92v-94v)

fill:

ANTONI BERTRAN + d 1458

= Violant de Torrelles i de Blanes

nét i fill de Berenguer Bertran i de Beatriu de Calders:

FRANCESC BERTRAN I DE CALDERS, + v 1503

= CM, 1458, Violant de Malla i de Torrelles

Francesc Bertran fou cavallerís reial de Pere IV, el Conestable, rei dels catalans (1463-66). El 1472 li confisquen la Baronia de Gelida i no li restitueixen fins l'any 1481, pel rei Ferran II.

Durant la confiscació té la Baronia de Gelida:

JAUME DESTORRENT I CASASAJA (? + ?)

= Violant Bertran i Malla

Gendre de Francesc Bertran. Té la baronia de Gelida del 1485 al 1493 Fou conseller en cap de Barcelona: 1478, 1484 i 1490

VIOLANT DE MALLA (? + ?)

Muller de Francesc Bertran. Té la Baronia de Gelida de l'any 1493 fins vers el 1506

fill de Francesc Bertran i Violant de Malla:

FRANCESC BERTRAN I DE MALLA (? + 1526)

= 1506, Marquesa Estaper, vda. (? + ?)

filla:

ANNA VIOLANT BERTRAN I ESTAPER (? + ?)

Tenia una germana anomenada Lucrècia

= 2n 1529 Joan d'Erill Orcau i Requesens (? + 1575)

Joan d'Erill es casà en 3res amb Estefania Despalau, germana d'Enric Despalau

filles:

2) **ANNA D'ERILL I BERTRAN**

2) **MARIA D'ERILL I BERTRAN**

A partir d'ara la Baronia de Gelida esdevé un indivís

Ramon Rovira i Tobella, juliol 1994, AACG, visita al castell de *Los Amigos de los Castillos*. Revisat el 2012: Aportacions de Pere F. Puigderrajols sobre els Ardèvol. Il·lustració 4 feta per Xavier Garcia.